

Je čtvrt hodiny po dvanácté, říká hospodář o hrozící zkáze borových lesů

9. října 2018 16:15

Pás borových lesů se táhne od Hradce Králové až po Choceň. Vedle Železných hor a Králického Sněžníku je to největší souvislá lesní plocha Pardubického kraje. O to cennější, že je na dosah Hradce Králové i Pardubic. Teď mají ale tyto „plíce východních Čech“ vážný problém. Uсыchají.

Lesní odborník Aleš Erber ze sdružení Pro Silva Bohemica prosazující šetrné hospodaření tvrdí, že pokud vlastníci a správci lesů nepodniknou rychlé kroky pro jejich záchranu, tak o ně můžeme přijít.
| foto: Radek Kalhous, MAFRA

Řidiči jedoucí po silnici I/35 to vidí v přímém přenosu. Místo zelené hradby lemuje tah z Hradce Králové na Moravu pás, z něhož nahoře vykukují proschlé a rezavé borovice. Uvnitř lesy vypadají ještě hůř.

Lesní odborník Aleš Erber ze sdružení Pro Silva Bohemica prosazující šetrné hospodaření tvrdí, že pokud vlastníci a správci lesů nepodniknou rychlé kroky pro jejich záchranu, tak o ně můžeme přijít.

„Některé lesy lze ještě zachránit, je nutné ale na nic nečekat. Je čtvrt hodiny po dvanácté,“ řekl.

Tento rozhovor se odehrál na mnoha místech tohoto lesa od Vysoké nad Labem až po Dobříkov. Tam všude je možné vidět bory, které už jen čekají na dřevorubce, ale i místa, která zůstávají vůči suchu díky rozumnému hospodaření - alespoň prozatím - imunní.

Asi nejhorší byl pohled na usychající borovice u Vysoké nad Labem, kde jsme svoji cestu začali.

Jako laik bych řekl, že většina borovic tu umírá, co se s tím dá dělat?

Teď už nic. Je pozdě na nějaké záchranné akce. Vykácí se celý porost včetně přežívajících smrků na holinu a založí se nový a odolnější porost. Je to opravdu šílený pohled. Celá oblast kolem Milířského kopce až po Kolibu je na tom hodně zle. Plošně se rozpadají. V ostatních lesích směrem na Choceň není snad porost, kde by nebyla suchá borovice. Ohrožené jsou stovky až tisíce hektarů. Možná víc.

Hned vedle vidím usychající les, ve kterém ale rostou i duby. Co bude s ním? Předpokládám, že duby zůstanou.

To je otázka, zda je tu nechají. Každý lesník vám řekne, že to nejsou kvalitní stromy. Už před lety se měli na tyto duby soustředit a postupně je uvolňovat a vychovávat. Vypěstovat z těch nej kvalitnějších jedinců cílové stromy - kostru porostu.

Přišlo před touto pohromou nějaké varování?

Mám pocit, že v této oblasti se považovalo za standardní, že se každý rok kácely stovky a tisíce kubíků borových souší. Bylo jasné, že takové porosty jsou oslabené a je třeba začít v nich hospodařit jinak. Upozorňovali na to profesori na vysokých školách i vědeckí odborníci. Někteří lesníci jejich vědecké poznatky implementovali, jiní nikoliv.

Co se ale dá teď dělat? Myslel jsem, že borovice čerpající vodu z větší hloubky usychají kvůli poklesu hladiny spodní vody. To přece nemůžete ovlivnit?

I oslabené borové lesy lze zachránit. Problém většiny porostů od Hradce až po Choceň spočívá v tom, že je tu velký počet stromů na hektar. Porost je tak hustý, že stromy tu mají obrovskou kořenovou konkurenci, což má vliv na vodní bilanci a koloběh živin. Tudíž jeden krok je zřejmý - odstranit neperspektivní špatné borovice se stísněnou korunou, což těm zbylým dá prostor k životu. Snáze získají vodu, růst jejich koruny nebudou omezovat okolní stromy. Koruna je „motor“ stromu.

Fotogalerie

[Zobrazit fotogalerii](#)

A dál?

Všimněte si, že pod borovicemi nyní rostou smrky a duby. Zatímco dub v zimě opadá a voda propadne až na zem, u smrkového porostu to tak není, sníh často dolů nepropadne, ale vypaří se. Obdobně to platí ve vegetačním období s dešťovými srážkami. Navíc pokud se už voda dostane dolů, tak skoro žádná nepronikne do spodních vrstev, kde by borovicím pomohla. Smrk má totiž povrchový kořenový systém a vodu vypije.

Tudíž doporučujete vykácet celé spodní patro lesa?

To je hodně zjednodušeně řečeno. Vždy záleží na konkrétním porostu. Před každým takovým zásahem je totiž nutné definovat kostru lesa. Pakliže se v něm nacházejí jedle, duby, buky, je nutné se nejprve na tyto stromy soustředit. Vedle toho musíme uvolnit nejkvalitnější borovice s pravidelně tvarovanou korunou tak, aby zůstalo na ploše dospělého porostu 200 až 250 borovic na hektar, a ne 400 a více jako dnes. Ovšem to si můžeme dovolit v oblastech, kde ještě borovice plošně neusychají. Kde už se jeví známky prosychání, je nutné razantní opatření. Plus zredukovat spodní patro tak, aby jakékoliv srážky propadly na zem. To je strašně důležité, protože se tím zajistí optimální mikroklima. Les lépe dýchá.

Stojíme teď v části lesa nad obcí Chvojenec, kde je les viditelně zelenější. Co tady dělali hospodáři jinak?

Jedná se o porost, kde soukromý vlastník lesa z kraje roku 2017 vytěžil nekvalitní a suché borovice. K tomu odstranil i spodní etáž. Před tím většina borovic vypadala podobně jako u Vysoké, úplně tragicky. Vlastník tím na poslední chvíli zachránil investice svých předků, protože ho dostatečně rozvolnil. Borovice regenerují velmi rychle. A to dokonce i v letech, které jsou chudé na srážky. Je to patrné na první pohled. Koruny jsou zelenější.

Jaká je nevýhoda tohoto postupu?

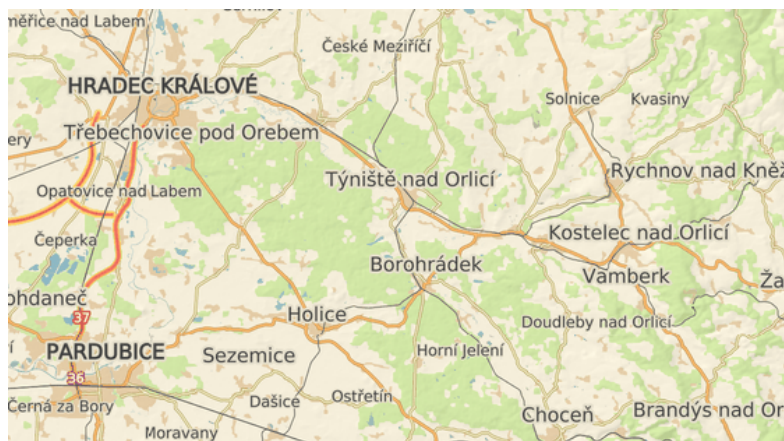
Nevím o žádné. Pouze pár let se po tomto zásahu může některý strom vyvrátit, protože jeho kořenový systém byl uzpůsoben na jiné stísněné prostředí. V průběhu času však ale budou porosty ještě odolnější, jelikož kořeny uvolněných stromů porost stabilizují. Jinak vidím jen pozitiva. Dokonce je tu více ptáků, motýlů a hmyzu, kteří tu mají více prostoru. Sojky tu vysévají duby. I zvěř má lepší potravní nabídku. Celkově se tímto lesní ekosystém stabilizuje. Nastartoval se tím celkový koloběh živin ekosystému. Les regeneruje a stává se odolnějším.

Teď jsme u Dobříkova na cestě, zleva je borovice plná života, napravo je stejně velký usychající strom obklopený smrky...

Zde jsem řadu let hospodařil a připravoval lesy na tyto dnešní extrémní počasí. Přípravu porostů jsem začal již v roce 2014, protože jsem věčně vyznačoval borové souše. Byla to ekonomická ztráta a bylo mi jasné, že porosty nejsou ve vitálním stavu. Tomu jsem chtěl zabránit. Se záchranou porostů se začalo včas. Koruny jsou zelené a husté. Je neskutečné, že porost po uvolnění zregeneroval i přesto, že od roku 2015 panují extrémní sucha. Tam, kde byl zásah silnější kvůli odstranění nepůvodní borovice vejmutovky, krásně odrůstá masivně zmlazená nová generace lesa. Roste zde borovice, jedle, dub a další dřeviny. Obnovu však výrazně ovlivňuje srnčí zvěř. Borovice na druhé straně cesty je ve stresu a usychá. Roste v lese, kde jsou pěstované borovice nahusto, tento strom si nevytvořil dostatečný kořenový systém. Strádá a brzy uschne.

Propagujete přírodě blízké lesnictví. Co všechno si pod tím mám představit?

Jedná se o určitý způsob hospodaření. O styl. Propaguje ho Spolek Pro Silva Bohemica, jenž je pobočkou evropského hnutí Pro Silva Europa. Sdružuje lesníky, jejichž cílem je les trvale tvořivý. V něm se často nekácí podle věku, jak určuje nějaká tabulka a vzorečky, ale podle zralosti stromů, které splnily požadovanou tloušťku a sociální úlohu v porostu. Výhradně se těží jen to, co v lese za rok přiroste. Díky tomu nevznikají velké paseky, nesázejí se nové stromy. Jen ty, které chybí. Většinou se jedná o jedle, buky, duby, javory a ovocné dřeviny. Kácí se jen jednotlivé stromy až skupiny stromů a v maximální míře se využívá přirozené obnovy lesa. Ukazuje se, že to je nejen šetrnější postup, ale dlouhodobě i ekonomicky výhodnější.

Oblast borových lesů ve východních Čechách

20. 10. 2018

https://pardubice.idnes.cz/tiskni.aspx?r=pardubice-zpravy&c=A180929_429753_pardubice-zpravy_jah

Mapy poskytuje [Freytag&Berndt](#), aplikaci [PhoneMaps stáhnete zdarma pro iOS i Android](#).

Autor: [David Půlpán](#)

[Vstoupit do diskuse \(11 příspěvků\)](#)

[sdílet na FB](#)

[sdílet na Twitter](#)